

HANYŹ ANDRZEJ (1901-1973)

Urodził się 3 października 1901 roku w Gościeszynie nad Obrą w dawnym powiecie wolsztyńskim. Był synem Jana, robotnika rolnego i Elżbiety z domu Weigt. Tam ukończył czterooddziałową szkołę powszechną. Dalszą naukę pobierał w gimnazjum realnym w Wolsztynie i Państwowym Gimnazjum Marii Magdaleny w Poznaniu. Jako osiemnastolatek wziął udział w powstaniu wielkopolskim, zgłaszając się na ochotnika 6 stycznia 1919 roku do wolsztyńskiej kompanii powstańczej. Do cywila wrócił w listopadzie 1921 roku. Po zdaniu matury w 1922 roku, rozpoczął pracę jako nauczyciel w szkole powszechnej w Poznaniu, podejmując jednocześnie studia na Uniwersytecie Poznańskim. Po ukończeniu studiów w 1926 roku został nauczycielem w Państwowym Gimnazjum Humanistycznym im. Piotra Skargi w Szamotułach. 1 września 1929 roku Kurator Poznańskiego Okręgu Szkolnego mianował go stałym nauczycielem państwowych szkół średnich ogólnokształcących, a 24 września 1932 roku otrzymał tytuł profesora. Był opiekunem Szkolnego Koła Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, Męskiej Drużyny Harcerskiej im. Bolesława Chrobrego, Klubu Tenisowego (z trójką innych nauczycieli) i Kółka Historyczno-Literackiego. Członkowie tego ostatniego w latach 1931-1936 wydawali szkolne pismo „Z Grodu Halszki”. Jeszcze w 1939 roku Andrzej Hanyż opublikował książkę *Ziemia Szamotulska w walce o wolność 1793-1939*. Tematyka tej pracy poświęcona jest przede wszystkim powstaniu wielkopolskiemu na ziemi szamotulskiej. Pieniądze ze sprzedaży tej publikacji zostały przeznaczone na Fundusz Obrony Narodowej. Kilkaset niesprzedanych egzemplarzy wpadło w ręce Niemców, którzy natychmiast zarządziли ich spalenie.

24 sierpnia 1939 roku został zmobilizowany do 58. pułku piechoty, wchodzącego w skład Wielkopolskiej Brygady Obrony Narodowej. Dowodził III plutonem 9. kompanii III batalionu. 19 września 1939 roku dostał się do niewoli niemieckiej w rejonie Kampinosu i do zakończenia działań wojennych przebywał w obozach jenieckich Eichstatt (Oflag VII H) i w Murnau (Oflag VII A). W czasie niewoli pełnił funkcje kierownika i nauczyciela gimnazjum dla dorosłych. Wykładał język niemiecki i filozofię, a także przedmioty zakazane przez władze niemieckie: historię i geografii. Do kraju powrócił 1 września 1945 roku. Natychmiast zgłosił się do pracy w szamotulskim gimnazjum. W latach 1946-1948 pełnił obowiązki dyrektora Miejskiego Liceum i Gimnazjum Koedukacyjnego w Pniewach. 21 października 1948 roku (z mocą od 1 września 1948 roku) został na własną prośbę przeniesiony na stanowisko nauczyciela historii i geografii do Państwowego Gimnazjum w Gostyniu. Był aktywnym działaczem społecznym.

Na emeryturę przeszedł 17 stycznia 1964 roku. Należał do Związku Oficerów Rezerwy. Był członkiem PPR w latach 1947-1948, a później PZPR (do roku 1954). Walnie przyczynił się do powołania w 1957 roku Społecznego Komitetu Regionalnego Powiatu Gostyńskiego (obecnie Gostyńskie Towarzystwo Kulturalne). W grudniu 1964 roku został prezesem tegoż stowarzyszenia. Z jego inicjatywy powstało gostyńskie Muzeum. Był jego pierwszym społecznym kierownikiem od 1967 do 1971 roku. W roku 1959 wspólnie z Piotrem Laurentowskim opracował pierwszą *Bibliografię historii powiatu gostyńskiego*. W 1967 roku wydał drukiem przewodnik *Ziemia Gostyńska*. Wygłosił blisko 200 odczytów na temat przeszłości Gostynia i okolicznych miejscowości. Biegłe władał językiem niemieckim i francuskim, a w stopniu podstawowym łaciną. Pozostawił po sobie wiele opracowań z dziejów regionu gostyńskiego (maszynopisy w zbiorach Muzeum w Gostyniu). Nadal też utrzymywał kontakty z regionalistami z Szamotuł. W latach 1957-1958 współpracował z „Gazetą Szamotulską”. Jego artykuł *Strajk chłopski w 1937 roku w powiecie szamotulskim* został przedrukowany w *Almanachu szamotulskim*. Utrzymywał też stałe relacje z członkami Towarzystwa Kultury Ziemi Szamotulskiej.

Zmarł 24 maja 1973 roku w Gostyniu i pochowany został na miejscowym cmentarzu parafialnym. Odznaczony był m.in. Srebrnym Krzyżem Zasługi (1946), Medalem Polska Swemu Obrońcy (1946), Medalem Zwycięstwa i Wolności (1946) i Odznaką Grunwaldzką (1945).

Zonaty był z Zofią Niedzielską. Miał dwoje dzieci: Jana Kazimierza (ur. 8 stycznia 1927 roku w Szamotulach) i Włodzimierza Mariana (ur. 11 stycznia 1929 roku w Szamotulach).